

С. Й. Грица

Заробітчанські пісні

ЗАРОБІТЧАНСЬКІ ПІСНІ – цикл соціально-побутових народних пісень про різні форми заробітку (бурлакування, строкарство, заробітчанську еміграцію), пов'язаних з майновою нерівністю в епохи феодалізму, капіталізму в пореформовий період, з обезземеленням селянства та його пролетаризацією. На цьому тлі виникли пісні про заробітки в риболовец. артілях, великих фільварк. господарствах, на цукроварнях, в еміграції тощо; такі позаобряд. пісні зараховують до «принагідних» або «звичайних». З. п. про строкарство, ремісн. промисли, роботу на заводах, еміграцію можна співвіднести з конкрет. часом та обставинами. У З. п. виділяють домінантні сюжети з властивими їм силабіч. структурами та мелодіями, які в процесі побутування і простор. руху зазнають варіант. видозмін стосовно модусів мислення регіон. локусів та утворюють пісенні парадигми. Серед таких сюжетів – «Да ішов козак з Дону,/ Да з Дону додому,/ Да й сів над водою,/ Проклинає долю»; «Ой матінко-зірко,/ Як у строку гірко,/ Куди хилять, то й хилюся,/ Бо я всіх боюся»; «Ненько ж моя рідна,/ Чого ж я невільна?/ – Тоді, дочко, вільна будеш,/ Як строку добудеш»; «Ой крикну я, гукну/ Із строку додому:/ – Вари, мати, вечеряти/ ще й на мою долю», «Ой хто не служив, братці, в багатиря,/ Да той горя не знає./ А я служив, братці в багатиря,/ Я все горечко знаю»; «Де ж ти, милий, скрився, / Де ж тебе зискать?/ – Ой чи в Ростов найнявся/ Чували таскать?»; «Ой ти, орле сизокрилий,/ Ой да скажи правдоньку,/ де мій милий./ Ой да мій милий на роботі,/ Ой да на литейному заводі»; «Подме, хлопці, подме до той Гамерички,/ І я пойдзем з вами, [:Лем попродам бичкі:]». З. п., пов'язані з відходництвом, різноманітні за поет. та муз. структурами, відзначаються оновленням тем і лексики, зокрема введенням іншомовної, нерідко «сурогат.» за характером новотворчості. Зберігаючи генотипні ознаки вербал. та муз. мови середовищ виникнення, в процесі варіант. дивергенції З. п. інтегрували елементи сільс. і міського фольклору. Теми З. п. розробляли письменники І. Нечуй-Левицький (повість «Бурлачка»), А. Головка (роман «Мати»), В. Стефаник («Камінний хрест»), композитори Л. Ревуцький («Ой, гей, а хто горя не знає»), П. Козицький (обробка «Як у строк я пішла»), художники І. Іжакевич (у живописі), В. Касіян (у графіці) та ін.

Рекомендована література

1. Васильев М. К вопросу о новых мотивах малорусской народной поэзии (из украинских сахарозаводских песен) // Этногр. обозрение. 1897. № 2;
2. Гнатюк В. Пісенні новотвори в українсько-руській народній словесності // Зап. НТШ. Л., 1902–03. Т. 50, 53;
3. Колесса Ф. Народні пісні з Галицької Лемківщини // Етногр. зб. 1929. Т. 29–30;
4. Білецька В. Наймитські пісні // Етногр. вісн. 1929. Кн. 8;
5. Наймитські та заробітчанські пісні. К., 1975.

Бібліографічний опис:

Заробітчанські пісні / С. Й. Грица // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-15575>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).